

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 46g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din
Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a
prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală,
ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

(dreptul la repararea prejudiciului)

CHIȘINĂU
25 iulie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 iulie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor „sentinței de achitare” și „pe temeuri de reabilitare” din articolul 6 lit. a) și, respectiv, lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ridicată de dna Ala Gherman, în interesele sale și ale „Gordincom” SRL, părți în dosarul nr. 2-22947/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de doamna judecător Eugenia Culinca, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 17 octombrie 2022, dna Ala Gherman a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, avându-i ca intervenienți accesorii pe Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției și Procuratura Generală a Republicii Moldova, pentru repararea prejudiciului provocat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

4. În motivarea cererii sale, reclamanta a indicat procesul-verbal din 4 aprilie 2022 de constatare a dispariției documentelor din dosarul penal, emis de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Râșcani, și ordonanța Procuraturii Anticorupție din 6 septembrie 2022, prin care s-a stabilit că există o bănuială rezonabilă de comitere a infracțiunii de neglijență în serviciu de către reprezentanții organelor de urmărire penală, sancționată de articolul 329 din Codul penal, în cadrul procesului penal în care reclamanta avea calitate procesuală, în legătură cu desfășurarea percheziției din 25 martie 2009 și

ulterior pierderea mai multor acte și bunuri ridicate, iar din cauza intervenirii prescripției s-a refuzat începerea urmăririi penale și s-a dispus clasarea procesului penal.

5. Anterior, prin ordonanța Procuraturii Anticorupție din 28 decembrie 2010, a fost dispusă încetarea urmăririi penale, cu scoaterea de sub urmărirea penală a dnei Ala Gherman, deoarece fapta nu întrunește elementele infracțiunilor incriminate. La 23 octombrie 2012, în baza Legii nr.1545 din 25 februarie 1998, dna Ala Gherman a formulat o cerere de chemare în judecată privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 noiembrie 2014, menținută ulterior de Curtea Supremă de Justiție din 13 mai 2015, s-a admis parțial acțiunea civilă și s-a dispus încasarea prejudiciilor materiale, morale și cheltuieli de judecată în beneficiul dnei Ala Gherman.

6. Prin încheierea judecătorului de instrucție din 24 mai 2012, s-a declarat nulă ordonanța din 28 decembrie 2010 și s-a dispus reluarea urmăririi penale. Prin ordonanța Procuraturii Râșcani, mun. Chișinău, din 30 septembrie 2015, procesul penal a fost clasat, dna Ala Gherman fiind scoasă de sub urmărirea penală. Ulterior, dna Ala Gherman a solicitat în instanța de judecată repararea prejudiciilor cauzate de organele de urmărire penală, pentru perioada reluării urmăririi penale. Instanțele de judecată au respins pretențiile dnei Ala Gherman pe motiv că aceasta a obținut repararea prejudiciilor potrivit Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 în cadrul procesului civil intentat anterior.

7. În cadrul examinării cauzei civile intentate la 17 octombrie 2022, dna Ala Gherman a ridicat, în interesele sale și ale „Gordincom” SRL, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești

8. Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

[...]"

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]"

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

[...]"

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 54 Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

[...]"

Articolul 127 Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

[...]"

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de

urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 6

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) devenirii definitive și irevocabile a **sentinței de achitare**;
 - b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale **pe temeuri de reabilitare**;
- [...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarea pretinde că dispozițiile legale criticate în redactarea lor actuală fac imposibilă, în cazul său, repararea prejudiciului material și moral care i-a fost provocat prin erorile organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

12. Autoarea sesizării menționează că prevederile contestate o împiedică să obțină compensarea prejudiciilor suportate în legătură cu nereturnarea în termen și distrugerea ulterioară necorespunzătoare a actelor contabile, a altor bunuri, ridicate de la sediul persoanei juridice și de la ea, în cadrul unui proces penal intentat împotriva sa de către organele de urmărire penală. Potrivit acesteia, ordonanța procurorului prin care s-a constatat o bănuială rezonabilă de comitere a infracțiunii de neglijență în serviciu de către organele de urmărire penală nu îi acordă dreptul de a solicita repararea prejudiciului în mărimea și modul stabilit de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

13. Astfel, autoarea consideră că Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 trebuie să prevadă temeuri de reparare a prejudiciului pentru erorile săvârșite de autorități, cu precădere a celor prevăzute de lege, de exemplu, și în cazurile de condamnare sau încetare a urmăririi penale pe temeuri de nereabilitare dacă au fost comise infracțiuni de către agenții statului în timpul urmăririi penale sau în legătură cu judecarea cauzei.

14. Prin urmare, autoarea sesizării susține că prevederile contestate de la articolul 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 contravin articolelor 7, 9, 20, 46, 53, 54 alin. (1) - (3) și 127 din Constituție și articolelor 6, 13 și 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și articolului 1 din Protocolul nr. 1 și articolului 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din

Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, ține de competența Curții Constituționale.

17. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea constată că ea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Cu referire la obiectul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că autoarea excepției indică textele „sentinței de achitare” și „pe temeiuri de reabilitare” de la articolul 6 lit. a) și, respectiv, lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Curtea notează că autoarea sesizării s-a referit, de fapt, la omisiunea legislatorului de a include alte temeiuri de apariție a dreptului la repararea prejudiciului pe baza Legii în discuție. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (DCC nr. 53 din 19 aprilie 2022, § 19).

19. Curtea observă că normele din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 contestată au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 108 din 25 septembrie 2018, DCC nr. 20 din 17 februarie 2020 și DCC nr. 185 din 20 decembrie 2022).

20. Curtea reiterează că o altă condiție pentru formularea unei excepții de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția.

21. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă privind repararea prejudiciului cauzat persoanei, invocându-se acțiunile ilicite comise în procesul penal de organele de urmărire penală și de procuratură. În aceste condiții, Curtea constată că prevederile contestate invocate de autoare ar putea fi avute în vedere de judecător în cauza în care a fost ridicată excepția.

22. În continuare, Curtea va examina dacă problema de drept ridicată de autoarea sesizării face incidente dispozițiile constituționale invocate (a se vedea DCC nr. 159 din 24 noiembrie 2022, § 42).

23. Autoarea excepției a menționat că prevederile contestate contravin articolelor 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 9 (*principiile fundamentale privind proprietatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*), 53 (*dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 127 (*proprietatea*) din Constituție.

24. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 7 din Constituție, Curtea subliniază că acest articol comportă un caracter general și nu poate constitui un reper individual și separat (a se vedea HCC nr. 4 din 21 ianuarie 2021, § 20). Referitor la articolul 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta îi impune un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Pentru a putea fi aplicat, trebuie să se constate

incidența unui drept fundamental (a se vedea DCC nr. 119 din 28 septembrie 2023, § 25).

25. Cu referire la articolele 9, 46 și 127 din Constituție, precum și articolele 13 și 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, articolul 1 din Protocolul nr. 1, articolul 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție, Curtea reține că autoarea excepției nu a motivat în ce măsură textele contestate afectează normele constituționale menționate și ar contraveni prevederilor Convenției Europene a Drepturilor Omului și prevederilor Protoacoalelor invocate *supra*. Astfel, Curtea reține că simpla enumerare a unor articole din Constituție nu reprezintă o veritabilă critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 116 din 8 septembrie 2022, § 24; DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 26).

26. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, care este corespondentul articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și a articolului 53 din Constituție, Curtea a notat în jurisprudența sa că reglementarea cazurilor și a condițiilor de reparare a prejudiciului pentru erorile săvârșite de către organele de urmărire penală, procuratură și instanțele judecătorești ține de competența Parlamentului, care este împuternicit, prin dispozițiile articolului 53 alin. (2) din Constituție, să reglementeze prin lege mecanismul răspunderii patrimoniale a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale (a se vedea DCC nr. 108 din 25 septembrie 2018, § 23; DCC nr. 20 din 17 februarie 2020, § 21).

27. În această cauză, autoarea excepției pretinde că dispozițiile contestate, așa cum sunt formulate, o împiedică să obțină compensarea prejudiciilor suportate în legătură cu nereturnarea în termen și distrugerea ulterioară necorespunzătoare a actelor contabile ridicate de către responsabilii organelor de urmărire penală, omisiuni și acțiuni săvârșite în cadrul procesului penal intentat împotriva sa. Totodată, autoarea sesizării consideră că constatările procurorului din ordonanța din 6 septembrie 2022 referitor la comiterea infracțiunii de neglijență în serviciu de către responsabilii organului de urmărire penală îi conferă dreptul la repararea prejudiciului pe baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998. Sub acest aspect, Curtea observă că sub aparența unor critici referitoare la afectarea normelor constituționale, autoarea excepției ridică, în acest caz, o problemă de aplicare și interpretare a normelor contestate, care nu ține de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 97 din 12 iulie 2022, § 32; DCC nr. 89 din 25 iulie 2023, § 25).

28. Prin urmare, Curtea nu constată existența vreunei ingerințe în articolele 20 și 53 din Constituție. Așadar, aceste articole nu sunt incidente în prezenta cauză.

29. În concluzie, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor „sentinței de achitare” și „pe temeuri de reabilitare” din articolul 6 lit. a) și, respectiv, lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ridicată de dna Ala Gherman, în interesele sale și ale „Gordincom” SRL, părți în dosarul nr. 2-22947/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba Șova

*Chișinău, 25 iulie 2024
DCC nr. 86
Dosarul nr. 46g/2024*